

LAW REFORM
COMMISSION/COIMISIÚN UM
ATHCHÓIRIÚ AN DLÍ

EMBARGO: MEÁN OÍCHE DÉ DÉARDAOIN, 16 Nollaig 2022

**Foilsíonn an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí
Páipéar Comhairliúcháin ar Dhliteanas Sibhialta agus Cóiriúla mar a
bhaineann sé le Clubanna, Cumainn agus Comhlachtaí
Neamhchorpraithe eile**

16 Nollaig 2022: D'fhoilsigh an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí Páipéar Comhairliúcháin inniu ar dhliteanas sibhialta agus cóiriúla mar a bhaineann sé le clubanna, cumainn agus comhlachtaí neamhchorpraithe eile.

Tá an Páipéar Comhairliúcháin seo mar chuid den Chúigiú Clár um Athchóiriú an Dlí.

Ardaíonn an Páipéar Comhairliúcháin ceisteanna tábhachtacha maidir le conas is féidir le daoine agus rialtóirí oibleagáidí dlíthiúla a fhorfheidhmiú agus, más gá, imeachtaí dlí a thabhairt in aghaidh comhlachtaí neamhchorpraithe. Scrúdaíonn sé freisin na hiarmhairtí dlíthiúla a d'fhéadfadh a bheith ann, lena n-áirítear dliteanas pearsanta, do dhaoine aonair a bhfuil baint acu le comhlachtaí neamhchorpraithe neamhbhrabúis.

Úsáidtear an téarma “cumann neamhchorpraithe” nó “comhlacht neamhchorpraithe” chun cur síos a dhéanamh ar chatagóir de chumainn dheonacha neamhbhrabúis, de chlubanna, de chumainn agus de ghrúpaí eile daoine a thagann le chéile ar son cuspóir dleathach neamhthráchtála. Maidir leis an dlí atá ann anois, níl pearsantacht dhlíthiúil acu atá éagsúil óna ghuid comhaltaí. I Meitheamh 2021, bhí 19,410 cumann neamhchorpraithe in Éirinn, lena n-áirítear 2,684 carthanacht.

I measc na gceisteanna lárnach a bhaineann le cumainn neamhchorpraithe, toisc nach n-aithnítear iad mar eintitis dhlíthiúla (le phearsantacht dhlíthiúil atá éagsúil óna ghuid comhaltaí) ná ní feidir leis na cumainn imeachtaí dlí a thabhairt leo féinn; ag an am chéanna, ní feidir an dlí a chur orthu. Níl an cumas acu dul i mbun caidrimh chonartha, lena n-áirítear conarthaí fostaíochta. Ina theannta sin, ní feidir le comhaltaí aonair imeachtaí dlí a thabhairt in aghaidh a chuid chumann féinn, bheadh sé cosúil le agairt a dhéanamh duit féin. Ina theannta sin, ní feidir leo maoin a shealbhú ina n-ainm féin agus de ghnáth bíonn sócmhainní i seilbh iontaobhaithe ar mhaithe le cumainn neamhchorpraithe agus/nó a mbaill.

Cé go bhfuil buntáistí ag baint le go leor clubanna agus cumainn agus iad ag roghnú feidhmiú mar chumainn neamhchorpraithe, tá rioscaí suntasacha ann freisin. Tá na comhaltaí nochta do dhliteanas pearsanta as éagóir daoine eile, fiú i gcásanna nach raibh aon pháirt ghníomhach acu. Bhunaigh an Chúirt Uachtarach an seasamh seo go soiléir in 2017 i gcás darbh ainm *Hickey v McGowan*. Sa chás sin, chuir an gearánaí i leith go ndearna comhalta de chuid an Oird Mhuirigh de Bhráithre Reiligiúnacha, comhlacht neamhchorpraithe, mí-úsáid gnéis air idir 1968 agus 1972. Dhearbhaigh an Chúirt nach raibh an gearánaí i dteideal breithiúnas a fhail i gcoinne an Oird, cé go raibh sé i dteideal

breithiúnas a fháil i gcoinne daoine indibhidiúla a bhí ina gcomhalta de chuid an Oird idir 1968 agus 1972, ar bhonn an dhliteanais ionadaigh a bhaineann leo mar ghrúpa.

Tá sé deacair fiú a bheith cinnte cé atá (nó cé a bhí) ina gcomhalta de comhlacht ag tráth áirithe agus is é sin ceann de na constaicí do dhaoine á déiléal nó á dhéanamh dlíthíocht i gcoinne comhlachtaí neamhchorpraithe.

An ghné is suntasaí faoi dhliteanas cumann neamhchorpraithe ná go bhfuil sé doiléir. Tá iarmhairtí ag an easpa soiléireachta i ngach réimse dlí ina bhfuil comhlacht neamhchorpraithe páirteach:

- (a) **Dlí na gConarthaí:** Ní feidir le comhlacht neamhchorpraithe bheith ina pháirtí i gconradh. Is iad iontaobhaithe, oifigigh clubanna nó comhaltaí eile a dhéanann conradh ar son an comhlacht seachas ina ainm féin. D'fhéadfadh sé seo a bheith míshásúil dóibh siúd a shíneann an conradh ar son an comhlacht neamhchorpraithe. Áfach, níl sé sásúil i leith tríú páirtithe atá ag iarraidh conradh a dhéanamh le comhlachtaí neamhchorpraithe, mar nach bhfuil sé soléir cé atá faoi dhliteanas i leith sárú conartha. Cé gur creideann soláthróirí agus conraitheoirí go bhfuil said ag déanamh conradh leis an gcomhlacht, ní hé sin an réaltacht go dleathach.
- (b) **Comhlíonadh reachtúla:** go minic, airbheartaíonn reachtaíocht go bhfuil feidhm aige i leith comhlachtaí neamhchorpraithe, ní shonraíonn sé conas atá feidhm ag an dlí ar chomhlacht nach bhfuil aon phearsantacht dhlíthúil ar leith aige atá éagsúil óna chuid comhaltaí. Ina theannta sin, ní shonraíonn reachtaíocht cén tslí go díreach gur feidir le comhlacht neamhchorpraithe a bheith faoi dhliteanas.
- (c) **Úinéireacht Maoine:** Ní feidir le maoin a bheith faoi úinéireacht an comhalachta. Seachas sin, caithfidh teideal dlí chuig an maoin sin a bheith ar seilbh ag iontaobhaí nó ag comhaltaí aonair le haghaidh agus thar ceann an comhlacht neamhchorpraithe. Chruthaíonn sin deachrachtaí rochtain ar shócmhainní airgeadais d'urscaoileadh dliteanas,
- (d) **Forfheidhmiú Choiriúil agus Rialála:** Ní dhearnadh mionscrúdú go fóill ar an fhéidearthacht go bhféadfaí an dlí choiriúil agus rialála a oiriúnú go sainráite chun comhlachtaí neamhchorpraithe a chuimsiú nó chun leagan síos conas fineáil a ghearradh orthu. D'fhéadfadh sé a bheith inmhianta socrú a dhéanamh maidir le dliteanas coiriúil na comhlachtaí neamhchorpraithe atá éagsúil óna chuid comhaltaí, ar shampla, maidir le dlí sláinte agus sábháilteachta. Ina theannta sin, ní dhearnadh mionscrúdú rialacha maidir le nósanna imeachta coiriúla.

Cuspóirí an Choimisiúin

1. Tá an Coimisiúin ag iarraidh roinnt cuspóirí a bhaint amach sa réimse seo:
 - (a) Soiléireacht a thabhairt ar dhliteanas comhlachtaí neamhchorpraithe

- (b) Suimeanna tríú pairtithe á déiléal le comhlachtaí neamhchorpraithe a chosaint
- (c) Sócmhainní comhlachtaí neamhchorpraithe a chur ar fáil chun a chuid freagrachtaí a fheidhmiú
- (d) Cinntiú go bhféadfaidh agra á dhéanamh i gcoinne comhlacht neamhchorparáide ina ainm féin
- (e) Soiléireacht a thabhairt ar dhliteanas phearsanta chomhalta de chuid comhlacht neamhchorpraithe
- (f) Soiléireacht a thabhairt ar an gcaoi a oibríonn an reachtaíocht atá ann maidir le comhlachtaí neamhchorpraithe
- (g) áirithiú go bhfuil an reachtaíocht in ann fheidhmiú ó thaobh comhlachtaí neamhchorpraithe de
- (h) áirithiú go mbeadh comhalta de chuid comhlacht neamhchorpraithe in ann an dlí a chur air
- (i) an t-ualach rialála a laghdú.

Réiteach Amháin: Cuideachta Faoi Theorainn Ráthaíochta (CFTR).

Léiríonn an Coimisiún gurb é an Cuideachta Faoi Theorainn Ráthaíochta (CFTR) (“CLG” mar a chuirtear air i mBéarla) a tugadh isteach le hAcht na gCuideachtaí, 2014, bealach reatha chun chosaint dhleathach a chinntiú do chomhaltaí de chuid comhlacht neamhchorpraithe agus do tríú pairtithe ag déiléal leo. Níl aon scairchaipiteal ag an CFTR. Tugann sé dliteanas teoranta agus na buntáistí atá ag baint le phearsantacht dhlíthúil ar leith, a chiallaíonn gur feidir le comhlachtaí eagraithe mar CFTR sócmhainní a bheith acu gan iontaobhaithe a úsáid, conradh a dhéanamh, agra a dhéanamh, agus go bhféadfar agra a dhéanamh ina choinne ina ainm féin.

Tograí Athchóirithe Dlí

Admhaíonn an Coimisiún go bhfuil costais agus ualaí rialála a bhaineann le corprú mar CFTR. Dá bhrí sin tá breithniú déanta ag an gCoimisiún ar bhealaí eile chun cosaint a bhaint amach do chomhaltaí agus do thríú páirtithe a dhéileáil le comhlachtaí neamhchorpraithe do ghrúpaí nar mhaith leo corprú. Tá trí mhúnla leathana don athchóiriú dlí curtha i láthair ag an gCoimisiún:

Múnla 1: Reachtaíocht a dhéanamh chun “cumann cláraithe neamhbhrabúis” a chruthú trína bhféadfaí pearsantacht dhlíthúil ar leith a ghnóthú trí chlárú;

Múnla 2: Pearsantacht dhlíthúil a thabhairt do chomhlachais neamhchorpraithe a chomhlíonann critéir shonraithe; agus

Múnla 3: Ná tabhair pearsantacht dhlíthúil, ach sonraigh conas a bheidh cumainn neamhchorpraithe faoi dhliteanas i gconradh, i tort agus i gcionta, le sraith athchóirithe dírithe nach n-athraíonn stádas dlíthúil comhlachtaí neamhchorpraithe.

Beag beann ar an bhfoirm dhlíthúil atá ag club, cumann nó comhlacht neamhchorpraithe eile, féadfaidh úsáid iontaobhais chun cistí agus sócmhainní a choimeád ó dlíthithe. Bhí deacrachtaí mar sin feicthe san Astráil, sa chás *Iontaobhaithe Eaglais Chatoiliceach Rómhánach v Ellis agus Eile*. Tar éis moltaí de chuid Coimisiún Ríoga san Astráil le freagartha institiúidí do mí-úsáide gnéasaí leana á himscrúdú¹, agus le dul i ngleic leis an éagóir braite sin, tugadh reachtaíocht isteach le príomhchuspóir go mbeadh cosantóir oiriúnach ainmithe i gcasanna mar sin, agus a chinntiú go n-úsáidfear sócmhainní iontaobhais chun freastal ar dhliteanas. D'fhéadfadh sin dul i ngleic le deacrachtaí ag baint le dliteanas ionadaigh agus cinnteoidh sé go mbeadh sócmhainní comhlachtaí neamhchorpraithe curtha ar fáil chun a chuid freagrachtaí a fheidhmiú. Tá scrúdú á dhéanamh ag an gCoimisiún ar cheart leasú den chineál céanna a dhéanamh in Éirinn

Nótaí Cúlra d'Eagarthóirí Is comhlacht reachtúil neamhspleách é an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí a bhfuil sé mar mhisean aige an dlí a choinneáil faoi athbhreithniú neamhspleách, oibiachtúil agus saineolach, moltaí a dhéanamh maidir le hathchóiriú an dlí agus an dlí reatha a dhéanamh inrochtana do chách. Déanann an Coimisiún a dhícheall a chinntiú go mbíonn foilseacháin an Choimisiúin um athchóiriú an dlí praiticiúil, ábhartha, bunaithe ar réitigh agus dírithe ar úsáideoirí deiridh na reachtaíochta. Go dtí seo, tá os cionn 200 doiciméad foilsithe ag an gCoimisiún (Páipéir Chomhairliúcháin, Páipéir Eisiúint agus Tuarascálacha) ina bhfuil tograí athchóirithe. Bhí tionchar ag formhór na dtograí seo ar dhréachtú agus ar ábhar na reachtaíochta athchóirithe.

Tuairimí a lorg faoin 15 Márta 2023 Tá an Coimisiún ag lorg tuairimí ó chomhairlithe ar na saincheisteanna a ardaítear sa Pháipéar Comhairliúcháin seo faoin 15 Márta 2023. Beidh an Páipéar Comhairliúcháin ar fáil ar shuíomh Gréasáin an Choimisiúin, www.lawreform.ie ó 7 rn ar an 16 Nollaig.

Is féidir freagraí a chur faoi bhráid an Choimisiúin trí ríomhphost:

UnincorporatedAssociations@lawreform.ie

Le haghaidh tuilleadh eolais/agallaimh le Rebecca Coen, Stiúrthóir Taighde, déan teagmháil le:

Larry Donald, Heneghan 087 2581787

Michael Hall, Heneghan 087 3106238

¹ Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse